

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти	перший (бакалавр)
Кафедра	Реставрації та експертизи творів мистецтва	Рік навчання	4
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	Фахова
Спеціальність	023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»	Семестр	7

ОСНОВИ КОМПОЗИЦІЇ

Семестр 7

Викладач	Кішкурно Олена Петрівна
E-mail	kishkurno76@gmail.com
Заняття	Четвер 14:45-16:20, дистанційно Четвер 16:30-17:15, дистанційно
Адреса	к. 407, поверх 4, корпус 3, вул. Мистецтв 11
Телефон	057 706-03-50 (кафедра)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи (тільки у робочі дні до 18-00). Умови листування:

- 1) в *темі* листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни;
- 2) в полі тексту листа позначити ПІБ студента, який звертається (анонімні листи не розглядаються);
- 3) файли підписувати таким чином: *прізвище_завдання*. Розширення: *текст* — *doc, docx, ілюстрації* — *jpeg, pdf*.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна має обов'язкові передумови для вивчення. При виконанні практичних завдань студенти використовують комплекс знань з фундаментальних дисциплін «Рисунок», «Академічний живопис», «Кольорознавство». Вони дозволяють студентам орієнтуватись у питаннях початкової фахової термінології, отримати початкові навички зображення на площині форм і об'єктів.

Упродовж курсу студент отримує повну підтримку при опрацюванні матеріалу дисципліни. По ходу заняття, окрім виконання довгострокових завдань (перелічених у програмі курсу), студенти виконують короткострокові вправи, пов'язані з характером завдання і закріплюючи вивчення основ композиції, а також слухають лекції та бесіди з теорії композиції.

Якщо студент не отримав достатню попередню профільну підготовку, перед початком вивчення дисципліни він має отримати додаткові теми для опрацювання матеріалу, пов'язаного з загальною тематикою курсу, для ознайомлення та навчання.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Методичні вказівки, література, альбоми репродукцій. Матеріал дисципліни ґрунтується на численних наукових джерелах вітчизняного та зарубіжного походження, публікаціях з теорії та практики у тому числі на, методичних підбірках кафедри РЕТМ ХДАДМ.

Базова література:

1. Зайцева В.І. Практика композиції: навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти. Київ : Університет ім. Б. Грінченка, 2021. 116 с. Режим доступу: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/36422/1/V_Zaitseva_PK.pdf
2. Кириченко М. А., Кириченко І. М. Основи образотворчої грамоти : навч. посіб. Вид. 2-ге. Київ: Вища школа, 2002. 191 с.
3. Костенко Т. В. Основи композиції та тривимірного формоутворення : навч.-метод. посіб.: Харків: ХДАДМ, 2003. 256 с.
4. Михайленко В.Є., Яковлєв М.І. Основи композиції : геометричні аспекти художнього формотворення : навч. посіб. для студентів вищих навч. закл.: Київ: Каравела, 2004. 304 с.
5. Хмельовський О., Костукевич С. Графіка й основи графічного мистецтва : навч. посіб. Кн. 1. Луцьк: Луцький держ. технічний ун-т, 2003. 160 с.
6. Яремків М. Композиція: творчі основи зображення : навч. посіб. Тернопіль: Підручники і посібники, 2005. 112 с.
7. Михайленко В.Є., Яковлєв М.І. Основи композиції: Навчальний посібник. К.: Каравела, 2018. 304 с.
8. Пічкур М.О. Теорія і практика композиції: навч. посібн. / М.О. Пічкур; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Харків: ПромАрт, 2021. 248с. Режим доступу: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/14389/1/KOMPOS_21_POS.pdf

Допоміжна література

1. Історія світової та української культури: Підручник для вищ. закл. освіти / В. А. Греченко, І. В. Чорний, В. А. Кушнерук, В. А. Режко. - К. : Літера ЛТД, 2006. - 480 с.
2. Іттен Й., Мистецтво кольору. Перекладач Монахова Л. : Видавництво Аронов, 2020. – 96 с.: кол.іл.
3. Кассія Сент-Клер, Потаємне життя барв. Переклад Сокульська К. – К. : Видавнича група КМ-БУКС, 2021. – 296 с.: іл.
4. Кішкурно Олена. Досвід реставрації позолоченого різьблення на прикладі відновлення пам'яток епохи фрідріхського рококо з музеїв Німеччини. – Міжнародна наукова конференція «30 років кафедрі реставрації та експертизи творів мистецтва» // Збірник наукових матеріалів. 22 листопада 2024 року, ХДАДМ. – Харків, 2024. – 132 с. – С. 82-87.
5. Лильо-Откович Зоряна, Український пейзажний живопис XIX – початку XX сторіччя. – К. : Балтія-Друк, 2007. – 120 с.; іл. – Укр., англ.
6. Шевнюк О. Л. Словник термінів образотворчого мистецтва. К., 2013.

Інформаційні (електронні) ресурси

1. <http://restorer.kiev.ua/>
2. <http://www.nbuv.gov.ua/> – сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського
3. <http://library.nakkkim.edu.ua/> – електронний каталог бібліотеки Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв
4. <http://elib.nplu.org/> – електронна бібліотека «Культура України»
5. http://kultura.ho.ua/books_ku.htm – Культурологічна бібліотека

http://informatic10.at.ua/index/informacijni_sistemi_ta_tekhnologiji

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Блокнот для конспекту, ручка. Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет. Папір ватман, гумка для стирання, олівці графітові.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою дисципліни «Основи композиції» полягає у наданні студентам спеціалізації «Реставрація та експертиза творів мистецтва», базових знань щодо основ композиції художнього твору. Оволодіння знаннями з дисципліни здійснюється з урахуванням початкового рівня знань студентів і спрямовано на продуктивне засвоєння принципів роботи з дослідження творів мистецтва.

Завдання курсу є навчання студентів теоретичним і практичним навичкам, які необхідні при роботі з пам'ятками станкового живопису.

На лекційних заняттях студенти набувають здатність володіти знаннями з історії мистецтва, відрізняти типи композицій, знати термінологію мистецтвознавства, семантику мистецтва, вміти застосовувати набуті знання під час наукової та практичної роботи (реставрація, іконопис тощо).

КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ, ЯКІ МАЮТЬ БУТИ СФОРМОВАНІ В РЕЗУЛЬТАТІ ОСВОЄННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Компетентності бакалавра, що забезпечує дисципліна:

Дисципліна забезпечує спеціалізовані (фахові) компетентності:

СК1. Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно-просторового та візуального середовища.

СК4. Здатність оволодівати різними техніками та технологіями роботи у відповідних матеріалах за спеціалізаціями.

СК6. Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.

СК9. Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.

Загальні компетенції:

ЗК5. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН1. Застосовувати комплексний художній підхід для створення цілісного образу.

ПРН2. Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ПРН3. Формувати різні типи документів професійного спрямування згідно з вимогами культури усного і писемного мовлення.

ПРН6. Застосовувати знання з композиції, розробляти формальні площинні, об'ємні та просторові композиційні рішення і виконувати їх у відповідних техніках та матеріалах.

ПРН7. Відображати морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості

об'єктів образотворчого, декоративного мистецтва, реставрації та використовувати існуючі методики реставрації творів мистецтва в практичній діяльності за фахом.

ПРН8. Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти (як джерела творчого натхнення) для розроблення композиційних рішень; аналізувати принципи морфології об'єктів живої природи, культурно-мистецької спадщини і застосовувати результати аналізу при формуванні концепції твору та побудові художнього образу.

ПРН9. Застосовувати знання з історії мистецтв у професійній діяльності, впроваджувати український та зарубіжний мистецький досвід.

ПРН11. Визначати мету, завдання та етапи мистецької, реставраційної та дослідницької діяльності, сприяти оптимальним соціально-психологічним умовам для якісного виконання роботи.

ПРН14. Трактувати формотворчі засоби образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства, комплексно визначати їхню функціональну та естетичну специфіку у комунікативному просторі.

ПРН15. Володіти фаховою термінологією, теорією і методикою образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації мистецьких творів.

ПРН16. Розуміти вагому роль українських етномистецьких традицій у стильових рішеннях творів образотворчого, декоративного та сучасного візуального мистецтва.

ПРН17. Популяризувати надбання національної та всесвітньої культурної спадщини, а також сприяти проявам патріотизму, національного самоусвідомлення та етнокультурної самоідентифікації.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

«Загальний Навчальна дисципліна «Копіювання» складається з 2 модулів, які містять 6 тем, зв'язані між собою змістовими складовими.

МОДУЛЬ 1.

Змістовий модуль 1. Основні закономірності, принципи, засоби і прийоми композиції

Тема 1. Основні елементи мови образотворення. Графічні засоби виразності. Крапка, штрих, лінія, пляма. Лінійні та плямові зображення.

Тема 2. Уявлення про простір листа, характеристики геометричних форм. Властивості та засоби вираження площинної композиції. Характер композиції, величина форми, геометричний вид форми, лінійний та тоновий. Характеристики та сприйняття. Маса, вага, характер структурної форми.

Тема 3. Поняття центра ваги, рівноваги, знаходження структурної, зображальної, тональної і пластично-сислової домінанти, подібності цілого та його частин. Симетрія як універсальний принцип формоутворення.

МОДУЛЬ 2.

Змістовий модуль 2. Загальні закони композиції

Тема 1. Поняття «ритм»; види ритму; метричні та ритмічні ряди. Приклади ритмічних побудов. Рух в композиції, поняття статичності та динаміки.

Тема 2. Фактури, види фактур, способи виконання. Поняття тотожності, нюансу, контрасту.

Тема 3. Роль кольору в композиції. Пропорції та відношення.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються шляхом практичних та самостійних занять. Самостійна робота студентів спрямована на закріплення тем практичних занять. Зміст самостійної роботи складається з виконання практичних завдань з ескізування, пошуку необхідних аналогів за темами композицій, які є елементами модулів; завершення роботи та експонування.

Програмою передбачається, що пропонуване практичне завдання в заданому форматі у кожного студента повинне мати оригінальне графічне, композиційне та пластичне вирішення. Крім того, можливе виконання додаткових власних композицій.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі *екзаменаційного перегляду*. Передбачено рубіжні етапи контролю у формі поточних модульних переглядів.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	A	A+ 98–100	задовільно	64–74	D
			A 95–97		60–63	E
			A- 90–94	незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B		незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C				

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Під час занять необхідно вимкнути звук мобільних телефонів як студентам, так і викладачу. За необхідності Студент має спитати дозволу вийти з аудиторії (окрім заліку).

Вітається власна думка з теми заняття, аргументоване відстоювання позиції.

У разі відрядження, хвороби тощо викладач має перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю з студентами.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTІ

Пропускати заняття без поважних причин недопустимо (причини пропуску мають бути підтверджені).

Запізнення на заняття не вітаються. Якщо студент пропустив певну тему, він повинен самостійно відпрацювати її та на наступному занятті відповісти на ключові питання.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, статтях, при складанні екзаменів тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.

Корисні посилання: <https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>

<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Тема	Форма звітності	Бали
Модуль 1	Поточний контроль	0–20
Модуль 2	Поточний контроль	0–40
	Всього балів	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Бали			Критерії оцінювання
	0–20	0–40	
A+	20	40	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові

			матеріали та приклади за темою. Відповів на додаткові питання. Розширив роботу до рівня тез до конференції. Подача акуратна, без помилок
A	17–19	37–39	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали за темою. Подача акуратна, без помилок
A-	16	36	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, подача акуратна, без помилок
B	12–15	32–35	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив декілька незначних помилок
C	8–11	22–31	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив значні помилки, є невеликі проблеми з форматуванням
D	4–7	10–21	Студент не в повному обсязі опанував матеріал теми, робота виконана на недостатньому рівні із значними недоліками (малий обсяг, відсутність методичного підходу тощо), наявні проблеми з форматуванням
E	1–3	1–9	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал теми, виконана робота має багато значних недоліків (малий обсяг, відсутність методичного підходу, невідповідність завданню, невчасна подача виконаної роботи, неохайність подання тощо).
	0	0	Пропуск рубіжного контролю

XIV. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література:

1. Блумквіст Г. Книга натхнення кольором. К. : ArtHuss, 2016. 208 с.
2. Волков Н. Н. Композиція в живописі. Харків : Мистецтво, 1977. 246 с.
3. Кириченко М. А. Основи образотворчої грамоти. Київ : В. школа, 1982. 167 с.
4. Лоханько В. Є. Художні матеріали і техніка живопису. – Х. : Мистецтво, 1938. – 187 с.
5. Лоханько Ф. П. Флорова Т. І. Художні матеріали: Техніка Живопису. – К. : Держ. видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1960. – 142 с.
6. Матеріали і техніка олійного живопису: навч. посіб. Умань, 2013.
7. Шевнюк О. Л. Методика навчання образотворчого мистецтва у вищих навчальних закладах: Навч. посіб. Київ : Освіта України, 2017. 311 с.

Допоміжна література:

1. Александрович В. Українське малярство XIII-XV ст./В. Александрович – Львів, 1995. – 200 + 32 с. – (Студії з історії українського мистецтва).
2. Біляшівський Микола. Українське народне мистецтво./ Микола Біляшівський. – Х.: Видавець Савчук О.О., – 229 с.
3. Гомперц Віл. Що це взагалі таке? 150 років сучасного мистецтва в одній пілюлі. – К.: АртHuss, – 486 с.
4. Кішкурно Олена. Досвід реставрації позолоченого різьблення на прикладі відновлення пам'яток епохи фрідріхського рококо з музеїв Німеччини. – Міжнародна наукова конференція «30 років кафедри реставрації та експертизи творів мистецтва» // Збірник наукових матеріалів. 22 листопада 2024 року, ХДАДМ. – Харків, 2024. – 132 с. (укр., анг. мов.). – С. 82-87.
5. Кириченко М.А., Кириченко І.М. Основи образотворчої грамоти: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2002. – 190 с.
6. Котляр Є. Харківські монументалісти: горизонти сучасної школи // Образотворче мистецтво. – К.: Національна спілка художників України, 2006. – № 3. – С. 86-91.
7. Лидія Лихач. Чисте мистецтво./ Петро Гончар, Лидія Лихач. – К.: Родовід, – 2009 –

304 с.

8. Соколюк Л. Д. Графіка Бойчукістів./ Л. Д. Сокол.к – Х.: Видання часопису "Березіль"; Нью-Йорк: Видавництво М. П. Коць, – 2002. – 224 с
9. Ткачова Л. І. Асоціація революційного мистецтва України // Енциклопедія історії України : у 10 т. : [укр.] / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.; Інститут історії України НАН України. – К.: Наукова думка, 2003. – Т. 1 : А – В. – 688 с.
10. 1. Яремків М. Ю. Композиція: творчі основи зображення./ М. Ю. Яремків. Навч. Посібник – Тернопіль: Підручники, посібники, 2005. – 112 с.

Інформаційні (електронні) ресурси

1. <http://restorer.kiev.ua/>
2. <http://www.nbuv.gov.ua/> – сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського
3. <http://library.nakkkim.edu.ua/> – електронний каталог бібліотеки Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв
4. <http://elib.nplu.org/> – електронна бібліотека «Культура України»
5. http://kultura.ho.ua/books_ku.htm – Культурологічна бібліотека
http://informatic10.at.ua/index/informacijni_sistemi_ta_tekhnologiji